

Niewidzialna trauma w cyfrowym świecie – psychologiczne konsekwencje przemocy seksualnej online u dzieci i młodzieży oraz rola szkoły w profilaktyce i interwencji

Katarzyna Nowicka-Pasternak 

Centrum Psychoterapii i Szkoleń CONSILIA
we Wrocławiu

W artykule omówiono przemoc seksualną online wobec dzieci i młodzieży, która stanowi jedno z najpoważniejszych i jednocześnie najmniej widocznych zagrożeń współczesnego świata cyfrowego. Przywołano psychologiczne konsekwencje przemocy seksualnej w internecie oraz zmian w funkcjonowaniu emocjonalnym, społecznym i szkolnym dzieci i młodzieży. Przedstawiono krótkoterminowe i długoterminowe skutki psychiczne, takie jak objawy traumy i PTSD, depresja, lęk, zaburzenia obrazu siebie, poczucie winy i wstydu, a także ich możliwe konsekwencje w dorosłości. Artykuł analizuje również sygnały ostrzegawcze widoczne w środowisku szkolnym – od wycofania społecznego i izolacji rówieśniczej po agresję, zachowania ryzykowne, autodestrukcyjne oraz trudności edukacyjne. Szczególną uwagę poświęcono roli szkoły, specjalistów szkolnych w zakresie edukacji emocjonalnej i seksualnej, wczesnego rozpoznawania zagrożeń, prowadzenia interwencji kryzysowych oraz współpracy z rodzicami i instytucjami pomocowymi. Podkreślono znaczenie budowania bezpiecznego środowiska szkolnego jako kluczowego elementu zapobiegania przemocy seksualnej online i skutecznego wsparcia dzieci i młodzieży doświadczających tej formy przemocy.

Słowa kluczowe:

przemoc seksualna online; profilaktyka przemocy seksualnej; rola szkoły

Wstęp

Rozwój technologii cyfrowych i internetu przyniósł wiele korzyści, ale stworzył też przestrzeń dla nowej formy krzywdzenia dzieci – seksualnego wykorzystywania z użyciem urządzeń umożliwiających kontakt online (TA-CSA, ang. *technology-assisted child sexual abuse*), takich jak smartfon, tablet czy komputer. Zjawisko to oraz jego konsekwencje psychologiczne nadal nie są w pełni zbadane, a dostępne analizy wskazują na bagatelizowanie tego problemu zarówno przez profesjonalistów, jak i same osoby krzywdzone. Choć internet oferuje dzieciom i młodzieży wiele możliwości rozwoju, to jednocześnie naraża je na treści i doświadczenia, na które nie są emocjonalnie gotowe. W warunkach powszechnego dostępu do mobilnego internetu szczególnego znaczenia nabiera rola dorosłych (rodziców i szkoły) w edukowaniu dzieci, rozmowie o zagrożeniach, posiadania rzetelnej wiedzy dotyczącej niebezpieczeństw i zapewnianiu im bezpieczeństwa w sieci (Beisert, Izdebska, 2012; Hamilton-Giachritsis i in., 2017; Płonka, 2021).

W artykule autorka podejmuje problem przemocy seksualnej online wobec dzieci i młodzieży, stanowiącego jedno z najpoważniejszych, a zarazem najmniej widocznych zagrożeń świata cyfrowego. Omawia psychologiczne konsekwencje, w tym krótko- i długoterminowe skutki dla funkcjonowania emocjonalnego, społecznego i szkolnego młodych ludzi. Zwraca także uwagę na sygnały ostrzegawcze widoczne w środowisku szkolnym, a także podkreśla kluczową rolę szkoły i specjalistów szkolnych w profilaktyce oraz wczesnym rozpoznawaniu przemocy i udzielaniu wsparcia.

Wprowadzenie – przemoc seksualna online jako współczesne zagrożenie

Definiowanie pedofilii i jej złożoność pojęciowa

Definiowanie pedofilii jest problematyczne ze względu na współistnienie ujęć klinicznych, prawnych i społecznych, które prowadzą do odmiennych interpretacji. W klasyfikacjach diagnostycznych (DSM-5, ICD-10, ICD-11) pedofilia ujmowana jest jako zaburzenie preferencji seksualnych. Część definicji ma charakter włączający i obejmuje wszelkie formy seksualnego wykorzystania dzieci, niezależnie od motywów sprawcy. Szeroką definicję proponują Finkelhor i Araji (1986), określając pedofilię jako każdy kontakt seksualny dorosłego z dzieckiem przed okresem dojrzewania, zarówno z kontaktem fizycznym, jak i bez niego (Beisert, 2012; Finkelhor i Araji, 1986; Płonka, 2021; Sajkowska, 2002; Włodarczyk i Sajkowska, 2013).

W analizie przemocy seksualnej wobec dzieci kluczowe jest rozróżnienie pedofilii jako klinicznej preferencji seksualnej od szerszego zjawiska wykorzystywania seksualnego dzieci, które może występować niezależnie od takiej preferencji (Heitzman i in., 2014). Nie każdy sprawca wykazuje trwałą preferencję pedofilską i nie każda osoba z taką diagnozą dopuszcza się czynu zabronionego. Dlatego termin „sprawca” uznaje się za nadrzędny wobec określenia „pedofil”, przy czym wyróżnia się sprawców preferencyjnych i sytuacyjnych (Skierkowska, 2025).

Definiowanie przemocy seksualnej wobec dzieci

W literaturze dotyczącej włączania dziecka w aktywność seksualną stosuje się różne terminy – m.in.: wykorzystywanie, molestowanie, krzywdzenie czy nadużycie seksualne (Ożarowska, 2011). Zróżnicowanie to wynika z odmiennych perspektyw klinicznych, prawnych i społecznych, które akcentują wiele aspektów zjawiska (Beisert i Izdebska, 2012; Włodarczyk i Sajkowska, 2013). W przeciwieństwie do pojęcia pedofilii, odnoszącego się do preferencji sprawcy, terminy opisujące wykorzystywanie seksualne koncentrują się na dziecku jako ofierze przemocy, przy czym termin „ofiara” zastępowany jest określeniem „małoletni pokrzywdzony przemocą seksualną” (Beisert, 2008; Lew-Starowicz, 1992; Płonka, 2021; Skierkowska, 2025).

Pojęcie „przemoc seksualna wobec dzieci” ma charakter szeroki i zgodnie ze stanowiskiem WHO obejmuje wykorzystywanie i wyzyskiwanie seksualne, nękanie oraz przestępstwa seksualne, także internetowe, zarówno z kontaktem fizycznym, jak i bez niego. Podkreślenie wieku małoletniego wskazuje na szczególną ochronę osób poniżej 18. roku życia. Należy jednak zaznaczyć, że w polskim porządku prawnym zasadnicza granica wieku w kontekście czynów seksualnych wyznaczona jest na poziomie 15 lat, podczas gdy w postępowaniach kanonicznych przyjmuje się próg 18 lat (Skierkowska, 2025).

Definiowanie wykorzystania seksualnego dziecka

Wykorzystywanie seksualne dziecka obejmuje dwie podstawowe kategorie: komercyjną seksualną eksploatację (ang. *child sexual exploitation*), polegającą na angażowaniu dziecka w aktywności seksualne w zamian za korzyści, oraz niekomercyjne wykorzystywanie (ang. *child sexual abuse*), którego celem jest gratyfikacja seksualna sprawcy. W tej drugiej formie dziecko włączane jest w aktywności seksualne poprzez przemoc, manipulację lub nadużycie relacji zależności. Każdy kontakt

seksualny z dzieckiem poniżej wieku przyzwolenia prawnego stanowi wykorzystanie, niezależnie od zastosowanego przymusu (ECPAT, 2017; Sajkowska, 2017; Staciwa, 2024a).

Zgodnie z definicją WHO wykorzystywanie seksualne oznacza włączanie dziecka w aktywność seksualną, której nie rozumie, na którą nie jest rozwojowo gotowe ani nie może wyrazić prawnie ważnej zgody, zwłaszcza w relacji władzy, opieki lub zależności (Sajkowska, 2002). Zjawisko obejmuje zarówno formy kontaktowe, jak i bezkontaktowe, takie jak werbalne molestowanie, ekspozycja na pornografię czy *grooming*, coraz częściej realizowane z wykorzystaniem internetu (Sajkowska, 2017).

W ujęciu społecznym zakres pojęcia rozszerza się wraz ze wzrostem świadomości, obejmując różne formy włączania dziecka w aktywności seksualne, choć niektóre zachowania – np. komercyjne relacje między nastolatkami – nadal rzadko są postrzegane jako wykorzystywanie (Włodarczyk i Sajkowska, 2013).

Przemoc seksualna wobec dzieci w internecie

Upowszechnienie internetu sprawiło, że dzieci coraz wcześniej i intensywniej funkcjonują w przestrzeni cyfrowej, co zwiększa ich ekspozycję na zagrożenia seksualne. Fałszywe poczucie anonimowości oraz łatwość nawiązywania kontaktów sprzyjają podejmowaniu zachowań ryzykownych i ułatwiają sprawcom docieranie do małoletnich (GUS, 2025; Jabłonko, 2022).

Przemoc seksualna online obejmuje m.in. *cybergrooming*, nakłanianie do przesyłania treści intymnych (ang. *sexting*, *web-cam sexting*), szantaż materiałami seksualnymi oraz produkcję i rozpowszechnianie treści przedstawiających seksualne wykorzystywanie dzieci. Działania te mogą łączyć sferę online i offline, a mimo braku bezpośredniego kontaktu fizycznego często wypełniają znamiona przestępstw (Lew-Starowicz, 1992; Płonka, 2021).

Aspekty prawne przemocy seksualnej wobec dzieci

W polskim systemie prawnym przestępstwa seksualne wobec małoletnich regulowane są przede wszystkim przez art. 200 Kodeksu karnego (dalej: k.k.), który penalizuje obcowanie płciowe oraz inne czynności seksualne wobec osoby poniżej 15. roku życia, niezależnie od relacji ze sprawcą. Odpowiedzialność karna obejmuje również prezentowanie małoletniemu treści o charakterze seksualnym w celu zaspokojenia seksualnego sprawcy (Płonka, 2021).

Uzupełniająco art. 200a k.k. reguluje uwodzenie małoletnich w internecie – penalizuje nawiązywanie kontaktu z osobą poniżej 15. roku życia za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej w celu popełnienia przestępstwa seksualnego, a także składanie propozycji czynności seksualnych lub udziału w tworzeniu treści pornograficznych. Przepisy te obejmują zarówno działania prowadzące do spotkania offline, jak i przestępstwa realizowane wyłącznie w przestrzeni cyfrowej (Izdebska i Pilarczyk, 2019; Kwaśnik, 2023).

J. Warylewski (2016) podkreśla, że przestępstwa seksualne polegają na przekroczeniu zakazów ukształtowanych w toku rozwoju cywilizacyjnego i kulturowego ludzkości. Jednocześnie wskazuje, że kanon przestępstw seksualnych nie jest niezmienny i ewoluuje wraz ze zmianami poglądów na temat seksualności. W kontekście środowiska cyfrowego wniosek ten jest szczególnie istotny, ponieważ zarówno międzynarodowe, jak i krajowe regulacje prawne, w tym prawo karne, mają trudności z nadążaniem za dynamicznymi zmianami technologicznymi. W praktyce oznacza to, że cyfrowe środowisko może stwarzać sytuacje, w których czyny związane z życiem seksualnym nie zostały jeszcze objęte zakazem prawnym lub ich skutki nie są odpowiednio uregulowane (Staciwa, 2024b).

Skala przemocy seksualnej online i niewidzialność zjawiska

Określenie rzeczywistej skali przemocy seksualnej wobec dzieci w środowisku online pozostaje poważnym wyzwaniem badawczym. Znaczna część przypadków nie zostaje ujawniona z powodu lęku, wstydu, zależności od sprawcy lub braku wsparcia ze strony dorosłych. Dodatkową barierę stanowią różnice definicyjne oraz tabu wokół seksualności, co prowadzi do niedoszacowania zjawiska (Skierkowska, 2025; Włodarczyk i Sajkowska, 2013).

Według danych Childlight-Global Child Safety Institute z czerwca 2024 r. (za: Staciwa, 2024a) ponad 300 mln dzieci do 18. roku życia doświadczyło wykorzystywania seksualnego w internecie, a 1 na 8 było narażone na nagabywanie lub niekonsensualne treści seksualne, co eksperci określają jako globalną pandemię szkodliwych zachowań w cyberprzestrzeni.

W Polsce dane administracyjne (policyjne i sądowe) obejmują jedynie zgłoszone przypadki i nie oddają rzeczywistej skali problemu. W ostatnich latach obserwuje się wzrost liczby przestępstw związanych z wykorzystywaniem seksualnym dzieci w środowisku cyfrowym, w tym *groomingu* oraz przestępstw związanych z materiałami przedstawiającymi seksualne wykorzystywanie dzieci (NASK, 2016; Sajkowska, 2017).

Badania populacyjne wskazują na znacznie wyższą skalę zjawiska. Ogólnopolska diagnoza przemocy wobec dzieci z 2012 r. wykazała, że 12,4% młodzieży w wieku 11–17 lat doświadczyło co najmniej jednej formy wykorzystywania seksualnego, w tym 8,9% bez kontaktu fizycznego, często w środowisku online (Włodarczyk i Sajkowska, 2013). Nowsze badanie FDDS (Makaruk i in., 2023) pokazuje, że 26% nastolatków doświadczyło przemocy seksualnej bez kontaktu fizycznego, a 8% – z kontaktem fizycznym.

Raport NASK (Ładna i in., 2025) potwierdza wysoki poziom cyberprzemocy seksualnej: 26,8% młodych osób otrzymało niechciane treści seksualne, a 25,8% – propozycje przesłania intymnych materiałów. Jednocześnie ponad 70% osób krzywdzonych nie informuje nikogo o swoich doświadczeniach, co potwierdza znaczną „niewidzialność” zjawiska i utrudnia skuteczne przeciwdziałanie.

Wysoki odsetek nieujawnianych przypadków, normalizacja zachowań seksualizujących wśród rówieśników oraz lęk przed reakcją dorosłych sprawiają, że przemoc seksualna online pozostaje problemem o znacznie większej skali, niż wynika to z oficjalnych statystyk.

Zachowania seksualne angażujące dziecko, w których nie dochodzi do kontaktu fizycznego, nie zawsze są mniej traumatyczne, a ich skutki psychiczne mogą być istotne (Sajkowska, 2017). Wiele nastolatków ujawnia swoje doświadczenia przede wszystkim rówieśnikom, co podkreśla znaczenie edukacji profilaktycznej i rozmów na temat sytuacji kolegów i koleżanek (McElvaney, 2015; Sajkowska, 2017).

Formy przemocy seksualnej online wobec dzieci i młodzieży

Termin TA-CSA odnosi się do każdego rodzaju wykorzystywania seksualnego dzieci z udziałem technologii, który ułatwia kontakt sprawcy z osobą krzywdzoną i zwiększa zakres doświadczanych przez dziecko szkód (Hamilton-Giachritsis i in. 2021; Płonka, 2021). Poniżej omówiono formy przemocy seksualnej online wobec dzieci i młodzieży:

Grooming/cybergrooming – to proces zachodzący w przestrzeni online, polegający na zdobywaniu zaufania dziecka przez dorosłego w celu jego późniejszego seksualnego wykorzystania. Jest formą manipulacji emocjonalnej realizowanej za pomocą internetu i technologii cyfrowych, która może prowadzić do kontaktu w świecie rzeczywistym. Sprawcom coraz łatwiej jest zdobywać informacje o dzieciach i poznawać ich zainteresowania dzięki komunikatorom, portalom społecznościowym, e-mailom, czatom, aplikacjom do wysyłania zdjęć i platformom gier. Zjawisko to występuje na różnych platformach internetowych, zarówno w komunikacji synchronicznej, jak

i asynchronicznej, i umożliwia sprawcom jednoczesne nawiązywanie relacji z wieloma dziećmi (Machowska, 2016; Pilarczyk-Parchanowicz, 2023; Płonka, 2021; Ronatowicz, 2014; Wójcik, 2017).

Szczególną uwagę należy zwrócić na długotrwały proces *groomingu*, który charakteryzuje się sekwencyjnością i może być podzielony na poszczególne etapy (Fenik, 2008 za: Kwaśnik, 2023):

1. znalezienie i wybór osoby krzywdzonej oraz nawiązanie kontaktu, często podczas pozornie niewinnej rozmowy;
2. zaprzyjaźnienie się z dzieckiem i budowanie przyjacielskiej relacji w celu zdobycia zaufania;
3. zbudowanie bliskiej i emocjonalnej więzi, wprowadzenie wątków erotycznych, namawianie na wysyłanie zdjęć oraz prezentowanie treści pornograficznych;
4. kontrolowanie dziecka i izolowanie go od przyjaciół i rodziny, sprawdzanie, czy ujawnia relację innym;
5. uzyskanie kontroli psychologicznej nad dzieckiem i dążenie do spotkania lub wykorzystania go w świecie rzeczywistym.

Sexting – polega na dobrowolnym przesyłaniu za pomocą technologii cyfrowych intymnych zdjęć, nagrań wideo, a także wiadomości tekstowych o charakterze erotyzującym lub seksualizującym narrację. Zjawisko to często wynika z niedojrzałości emocjonalnej, braku świadomości długofalowych konsekwencji oraz potrzeby akceptacji, ciekawości czy budowania relacji. *Sexting* może pełnić funkcję flirtu, zabawy lub rozrywki, pozwala wyrazić zainteresowanie drugą osobą lub przeżywać pierwsze doświadczenia i fascynacje seksualne. Materiały bywają wysyłane na prośbę bliskiej osoby lub w formie żartu (Kwaśnik, 2023; Makaruk, 2017; Pilarczyk-Parchanowicz, 2023; Ronatowicz, 2014; Wójcik, 2017;).

Zjawisko to wiąże się z poważnymi zagrożeniami. Może prowadzić do niekontrolowanego rozpowszechniania materiałów, wykorzystania wizerunku małoletnich, wtórnej wiktyimizacji oraz zaburzeń w nawiązywaniu relacji intymnych. W Polsce w 2014 r. co dziewięć nastolatek wysłała, a niemal jedna trzecia otrzymała nagie lub prawie nagie zdjęcia, przy czym 58% badanych dostrzegło tego rodzaju zjawisko wśród rówieśników (Jabłonko, 2022; Makaruk i in., 2017; Płonka, 2021; Ronatowicz, 2014; Wojtasik, 2014). Przeprowadzone przez NASK badanie *Nastolatki 3.0* wykazało, że 42% młodych ludzi w wieku 15–18 lat otrzymało kiedyś nagie, intymne materiały od innej osoby, a 13% wysłało swoje zdjęcia lub filmy (Kamieniecki i in., 2017; Kwaśnik, 2023).

Większość młodych osób nie zdaje sobie sprawy z konsekwencji, jakie mogą wynikać z podejmowania ryzykownych zachowań seksualnych online. Produkcja i upublicznienie materiałów intymnych mogą prowadzić do utraty kontroli nad własnym wizerunkiem, wykorzystywania ich w środowisku szkolnym jako narzędzia cyberprzemocy, a w skrajnych przypadkach – do postawienia zarzutów prawnych o rozpowszechnianie treści pornograficznych z udziałem osób małoletnich. Szczególnie niebezpieczne są przypadki *revenge porn*, gdy treści trafiają do sieci lub bliskiego otoczenia osoby krzywdzonej, wrzucane po zerwaniu związku lub znajomości. Coraz częściej pojawiają się również spreparowane materiały w technologii *deepfake*, które realistycznie odwzorowują wizerunek i głos osoby i mogą być tworzone łatwo przy użyciu dostępnych aplikacji (Kwaśnik, 2023; Ronatowicz, 2014; Wojtasik, 2014; Wójcik, 2017).

Web-cam sexting – jest formą *sextingu* realizowaną z użyciem kamery internetowej, wymagającą jednoczesnej obecności obu osób online. W przeciwieństwie do klasycznego *sextingu* angażuje również słuch. Przekaz na żywo może zostać nagrany lub utrwalony, a więc wiąże się z podobnymi zagrożeniami, co przesyłanie zapisanych materiałów intymnych (Ronatowicz, 2014).

Sextortion – polega na szantażowaniu osoby krzywdzonej groźbą ujawnienia jej intymnych materiałów w celu wymuszenia określonych korzyści, takich jak pieniądze lub kolejne treści o charakterze seksualnym. Zjawisko to często wynika z *sextingu*, a dobrowolnie przesłane materiały mogą zostać wykorzystane przeciwko ofierze po zdobyciu jej zaufania przez sprawcę (Kwaśnik, 2019). Proces *sexortion* obejmuje pozyskanie materiałów od osoby krzywdzonej, a następnie wymuszenie okupu lub dodatkowych treści pod groźbą ich ujawnienia lub dalszego rozpowszechniania (Kwaśnik, 2023). Sprawcami mogą być zarówno osoby poznane online, jak i znane ofierze w świecie rzeczywistym, które zwykle zdobywają pierwsze materiały poprzez flirt lub dłuższą relację. Kolejne materiały powstają już pod presją, groźbą lub szantażem, w sposób zbliżony do procesu uwodzenia dziecka (Kwaśnik, 2023; Pilarczyk-Parchanowicz, 2023).

Dynamiczny charakter tego obszaru sprawia, że wciąż identyfikowane są nowe zjawiska oraz terminologia opisująca czynności związane z wykorzystywaniem dzieci w środowisku cyfrowym (Skierkowska, 2025).

Raport WeProtect Global Alliance (2023) wskazuje na rosnącą skalę wykorzystywania seksualnego dzieci w cyberprzestrzeni, zwracając uwagę na nowe formy zagrożeń, takie jak finansowe wymuszenia seksualne oraz nasilające się zjawisko *groomingu*. Z raportów wynika, że średni czas wciągnięcia dziecka w ryzykowną rozmowę wynosi 45 minut, a w przypadku gier online może skrócić się nawet do 19 sekund (Staciwa, 2024a).

Psychologiczne konsekwencje przemocy seksualnej online

Badania jednoznacznie wskazują, że seksualne wykorzystywanie dzieci wiąże się z poważnymi konsekwencjami psychologicznymi i społecznymi, zarówno w krótkim, jak i długim okresie. Do najczęściej wymienianych należą: depresja, lęk, PTSD, agresja, zaburzenia zachowania, zwiększone ryzyko rewiktymizacji, nadużywanie substancji psychoaktywnych, zaburzenia odżywiania, myśli samobójcze, samookaleczenia, trudności w nawiązywaniu relacji oraz brak zaufania do innych osób (Beisert i Izdebska, 2012; Hamilton-Giachritsis i in., 2017; Gardner i in., 2019; Izdebska i Pilarczyk, 2019; Kim i in., 2009).

Badania wskazują, że doświadczenie wykorzystania seksualnego znacząco zwiększa ryzyko zachowań autodestrukcyjnych u nastolatków. W *Diagnozie krzywdzenia dzieci w Polsce 2023* nastolatki, które doświadczyły wykorzystania seksualnego bez kontaktu fizycznego, miały ponad dwuipółkrotnie wyższe ryzyko samookaleczeń i prawie trzykrotnie wyższe ryzyko prób samobójczych niż osoby bez takich doświadczeń. W przypadku wykorzystania z kontaktem fizycznym ryzyko prób samobójczych wzrastało prawie czterokrotnie, szczególnie jeśli młodzi nie otrzymała pomocy od dorosłych. Wyniki te potwierdzają, że brak wsparcia znacząco pogłębia skutki traumatycznych doświadczeń (Pilarczyk-Parchanowicz i in., 2023).

W literaturze podkreśla się również mniej widoczne konsekwencje, takie jak poczucie winy, wstydu czy negatywny obraz siebie. W przypadku przemocy seksualnej online dodatkowo nasilają się poczucie utraty kontroli, lęk przed rozpowszechnieniem materiałów w sieci oraz izolacja społeczna. Jednocześnie zauważa się istotny niedobór badań dotyczących wykorzystania seksualnego dziecka z udziałem technologii oraz brak systematycznych porównań między przemocą offline a online, co ogranicza pełne zrozumienie konsekwencji emocjonalnych, społecznych i edukacyjnych.

U osób krzywdzonych nie obserwuje się jednego charakterystycznego syndromu; objawy mają zróżnicowany i często niespecyficzny charakter, co utrudnia identyfikację przypadków (Ożarowska, 2011). Mogą one obejmować zarówno symptomy somatyczne, jak i psychologiczne, zaburzenia zachowania oraz specyficzne objawy seksualne (Beisert, 2004; Ożarowska, 2011). Beisert (2004), w oparciu o badania Kendall-Tackett oraz Lew-Starowicza, zaproponował klasyfikację objawów wykorzystania seksualnego dziecka:

- objawy somatyczne specyficzne: urazy narządów płciowych, urazy okołoodbytnicze, przerwanie błony dziewiczej, infekcje, ciąża;
- objawy somatyczne niespecyficzne: bóle głowy, bóle brzucha, nudności, wymioty;

- objawy psychologiczne uogólnione: zaburzenia snu, koszmary, lęki, fobie, depresja, niska samoocena;
- zaburzenia zachowania: agresja, przestępczość, problemy szkolne, nadpobudliwość, izolacja, zachowania autodestrukcyjne;
- zaburzenia seksualne: erotyzacja, patologiczna masturbacja, zachowania prowokujące, twórczość erotyczna, specyficzne słownictwo;
- objawy złożone: kombinacja symptomów psychicznych, somatycznych i behawioralnych.

Taka klasyfikacja pozwala uwzględnić szeroki wachlarz skutków wykorzystywania seksualnego zarówno w sferze fizycznej, psychicznej, jak i społecznej, oraz podkreśla potrzebę interdyscyplinarnego podejścia diagnostycznego i terapeutycznego (Beisert, 2004; Ożarowska, 2011).

Krótkoterminowe i długoterminowe skutki psychiczne przemocy seksualnej online u dzieci i młodzieży

Kontakt dzieci i młodzieży z materiałami pornograficznymi oraz doświadczenie przemocy seksualnej online wywierają destrukcyjny wpływ na ich funkcjonowanie psychiczne. W krótkim okresie obserwuje się między innymi:

- nasilone reakcje stresowe, lęk, depresję, dysocjację oraz poczucie wstydu i winy;
- zaburzenia snu, koszmary senne, problemy z koncentracją i nauką, często wynikające z absencji szkolnej;
- izolację społeczną, trudności w relacjach interpersonalnych oraz obniżone zaufanie do innych osób;
- zachowania autodestrukcyjne, w tym samookaleczenia i myśli samobójcze (Hamilton-Giachritsis i in., 2017; Joleby i in., 2020; Płonka, 2021).

Badania jakościowe wskazują, że osoby pokrzywdzone przemocą seksualną online doświadczają również długotrwałego strachu związanego z rozpowszechnionymi materiałami, trudności w akceptowaniu własnej cielesności oraz poczucia winy i wstydu (Joleby i in., 2020; Płonka, 2021). Technologie cyfrowe dodatkowo nasilają te skutki, sprzyjając milczeniu osób krzywdzonych oraz wielokrotnemu udostępnianiu materiałów, co zwiększa ryzyko wtórnej wiktyimizacji (Hamilton-Giachritsis i in., 2017; Hanson, 2017).

Długotrwałe konsekwencje wykorzystywania seksualnego w dzieciństwie obejmują:

- utrwalone zaburzenia emocjonalne, takie jak przewlekła depresja, poczucie wstydu, winy oraz niska samoocena;
- trudności w tworzeniu i utrzymywaniu bliskich relacji w dorosłości, ograniczone zaufanie do innych;
- zwiększone ryzyko zachowań autodestrukcyjnych, w tym samouszkodzania i prób samobójczych;
- zaburzenia funkcjonowania seksualnego, problemy w postrzeganiu ciała i seksualności (Hamilton-Giachritsis i in., 2017; Joleby i in., 2020; Płonka, 2021).

Dostęp dzieci i młodzieży do treści pornograficznych stanowi dodatkowe zagrożenie psychiczne i rozwojowe. Oglądanie pornografii może prowadzić do:

- zaburzonego postrzegania seksualności i utrwalania stereotypowego obrazu relacji między płciami;
- podejmowania ryzykownych lub przemocowych zachowań seksualnych;
- dysfunkcji seksualnych, kryzysów w związkach, kompleksów związanych z wyglądem ciała oraz negatywnego postrzegania kobiet (Jabłonko, 2022; Makaruk i in., 2017).

Jednocześnie efekt eskalacji treści pornograficznych, poszukiwanie coraz bardziej ekstremalnych materiałów, może nasilać zaburzenia emocjonalne i ryzykowne zachowania seksualne, przemocowe, dodatkowo komplikując procesy edukacyjne i społeczne młodych ludzi.

Sygnaty ostrzegawcze przemocy seksualnej online w środowisku szkolnym

Przemoc seksualna online wobec dzieci i młodzieży często objawia się subtelnymi zmianami w zachowaniu i funkcjonowaniu w środowisku szkolnym, które mogą być pierwszymi sygnałami ostrzegawczymi. Do najczęstszych należą: wycofanie społeczne, izolacja, nasilenie agresji, podejmowanie zachowań ryzykownych oraz problemy edukacyjne, takie jak spadek osiągnięć szkolnych i trudności w koncentracji (Kwaśnik, 2023).

Ponieważ aktualna wiedza nie pozwala na wyodrębnienie jednego, jednoznacznego zestawu symptomów, trafne rozpoznanie oznak seksualnego wykorzystywania dziecka jest szczególnie trudne (Badura-Madej, 2022). Dzieci i nastolatki, których

intymne materiały, takie jak zdjęcia czy filmy, zostały rozpowszechnione, są narażone na agresję, ośmieszenie i kompromitację zarówno w przestrzeni cyfrowej, jak i w realnym życiu, np. ze strony rówieśników. Osobom krzywdzonym często towarzyszą silne emocje, takie jak wstyd, lęk i poczucie upokorzenia, a w skrajnych przypadkach mogą pojawić się próby samobójcze (Kwaśnik, 2023).

Specyficzne zachowania mogące wskazywać na proces uwodzenia online obejmują m.in.:

- spędzanie dużej ilości czasu na rozmowach z osobami nieznanymi w rzeczywistości;
- unikanie rozmów o kontaktach online;
- ograniczenie dotychczasowych znajomości i izolacja od rówieśników;
- posiadanie nowych gadżetów, sprzętów, kosmetyków, gier lub doładowań bez wyraźnej przyczyny;
- zmiany w zachowaniu, takie jak zamknięcie w sobie, wycofanie czy zachowania różniące się od zwyczajnych;
- otrzymywanie lub przeglądanie materiałów pornograficznych;
- poruszanie tematów związanych z seksualnością oraz używanie języka charakterystycznego dla osób dorosłych.

W przypadku zauważenia u dziecka takich objawów istotne jest reagowanie w sposób empatyczny i wspierający. Należy stworzyć komfortową i bezpieczną atmosferę do rozmowy, wyrażać troskę oraz zrozumienie. Nawet jeśli dziecko nie chce od razu rozmawiać, należy utrzymywać wsparcie i cierpliwe podejście, aby mogło ujawnić sytuację przemocy. Odpowiedzialność za nadużycia zawsze spoczywa na sprawcy, a nie na dziecku (Kwaśnik, 2023).

Nauczyciele i personel szkolny odgrywają kluczową rolę we wczesnym wykrywaniu sygnałów ostrzegawczych oraz w zapewnieniu odpowiedniego wsparcia i interwencji. Regularne monitorowanie zachowań uczniów, utrzymywanie otwartego dialogu, a także edukacja w zakresie bezpiecznego korzystania z technologii mogą znacząco zmniejszyć ryzyko przemocy seksualnej online i jej długofalowych konsekwencji (Kwaśnik, 2023).

Rola szkoły i specjalistów szkolnych w przeciwdziałaniu przemocy

Kluczowym elementem przeciwdziałania wykorzystywaniu seksualnemu dzieci jest profilaktyka pierwszorzędowa, obejmująca działania edukacyjne i informacyjne adresowane zarówno do dzieci, rodziców jak i całego społeczeństwa (Sajkowska, 2013; 2017). Edukacja dzieci powinna uwzględniać rozpoznawanie i unikanie zagrożeń online, w tym *sextingu* i *groomingu*. Pomimo wysokiego poparcia społecznego dla takich działań wciąż występują kontrowersje dotyczące wieku, treści i formy zajęć (Sajkowska, 2017). Badania wskazują, że wiele młodych osób nie otrzymuje wystarczającej edukacji w tym zakresie; jedynie około połowa dzieci w wieku 9–11 lat oraz 69% w wieku 15–17 lat rozmawiało z rodziną o zagrożeniach seksualnych (Sajkowska, 2017). Mimo istnienia mocnych dowodów na skuteczność programów zapobiegania przestępstwom (Letourneau i in., 2022) w polskiej debacie publicznej dominuje podejście oparte na karze i winie, wzmacniane przez społeczne przekonanie o nieuchronności takich zdarzeń, co sprzyja fatalizmowi, a niekiedy prowadzi do przerzucania odpowiedzialności na dziecko, zamiast koncentrowania się na możliwości zapobiegania przemocy (Skierkowska, 2025).

Rola szkoły, psychologów i pedagogów szkolnych jest nieoceniona w edukacji emocjonalnej i seksualnej oraz interwencji kryzysowej. Specjaliści szkolni mogą wspierać dzieci w rozpoznawaniu ryzykownych sytuacji online, a także pełnić funkcję mediatorów w kontaktach z rodzicami i instytucjami. Ważnym aspektem jest również udzielanie wsparcia psychologicznego osobom krzywdzonym, w tym pomoc w radzeniu sobie z poczuciem winy, wstydu, izolacji społecznej i zagrożeniem emocjonalnym wynikającym z rozpowszechniania intymnych materiałów. Edukacja szkolna powinna wyraźnie adresować problem *sekstingu*, uwzględniając jego powiązania z seksualizacją, oraz uwarunkowania płciowe i kulturowe. Programami profilaktycznymi należałoby także obejmować seksualną agresję rówieśniczą, przy jednoczesnym przełamywaniu oporu nauczycieli wobec edukacji seksualnej. Młodzież preferuje zajęcia oparte na realnych przykładach, dialogu i wspólnym ustalaniu zasad, a skuteczność działań zwiększa dostosowanie formy do doświadczeń dziewcząt i chłopców oraz znajomość środowiska cyfrowego uczniów (Kwaśnik, 2023; Phippen, 2012 za: Wojtasik, 2014).

Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, w tym znowelizowaną ustawą o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich z dnia 13 maja 2016 r. (Dz.U. z 2024 r., poz. 560), każda instytucja pracująca z dziećmi, w tym szkoły i placówki oświatowe, jest prawnie zobowiązana do

opracowania i wdrożenia standardów ochrony małoletnich. Placówki miały obowiązek wprowadzenia ich w życie do 15 sierpnia 2024 r. Wdrożenie standardów stanowi istotną i nowoczesną zmianę w systemie ochrony dzieci. Pojęcie „standardy ochrony małoletnich” należy rozumieć dwojako: w szerszym ujęciu – jako całość polityki państwa mającej na celu ochronę dzieci przed krzywdzeniem, a w węższym – jako dokument określający zasady i procedury, które dana placówka wdraża, aby chronić powierzonych jej podopiecznych (Nowicka-Pasternak, 2025).

Standardy ochrony małoletnich powinny obejmować m.in. procedury reagowania na sytuacje zagrożenia przemocą lub wykorzystywaniem seksualnym, zasady bezpiecznej rekrutacji pracowników, politykę antydyskryminacyjną oraz regulacje dotyczące relacji między dziećmi. Istotnym elementem jest jednoznaczne określenie zachowań niedopuszczalnych, w tym zakaz wszelkich form przemocy rówieśniczej, także seksualnej. Według wytycznych Ministerstwa Edukacji i Nauki (2023) w standardach należy uwzględnić następujące rodzaje przemocy rówieśniczej: werbalną, relacyjną, fizyczną, materialną, cyberprzemoc oraz wykorzystanie seksualne, a także przemoc wynikającą z norm i stereotypów związanych z płcią, pochodzeniem, orientacją seksualną lub wyznawaną religią (Nowicka-Pasternak, 2025).

Wdrażanie standardów ochrony małoletnich w szkołach obejmuje m.in. określenie zasad korzystania z urządzeń podłączonych do internetu, wyznaczenie osób odpowiedzialnych za monitorowanie sieci oraz powołanie koordynatora standardów, odpowiedzialnego za przyjmowanie zgłoszeń, prowadzenie interwencji i udzielanie wsparcia. W kontekście przemocy seksualnej – zarówno w relacjach dziecko-dziecko, jak i nauczyciel-dziecko – placówki powinny jasno określić zachowania niedopuszczalne i zakazane. Szkoły mają obowiązek szybkiego reagowania na incydenty, dokumentowania zdarzeń oraz zapewnienia osobom krzywdzonym dostępu do odpowiedniego wsparcia psychologicznego. Wszystkie działania muszą być prowadzone zgodnie z obowiązującymi procedurami i pod nadzorem wyznaczonych osób (Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, 2023; Szwed, 2025; MEiN, 2023; Nowicka-Pasternak, 2025).

Działania prewencyjne powinny obejmować edukację rodziców, nauczycieli i opiekunów w zakresie kontroli rodzicielskiej, bezpieczeństwa w sieci i reagowania na zagrożenia. Badania pokazują, że już od 3.–4. roku życia dzieci potrafią przyswajając podstawowe informacje o bezpieczeństwie, choć skuteczność zależy od kompetencji dorosłych (FDDS, 2017; Sajkowska, 2017). Jednocześnie edukacja musi uwzględniać ryzyka wynikające z korzystania z mediów społecznościowych, w tym kontaktów z nieznanymi i udostępniania materiałów o charakterze seksualnym (Kwaśnik, 2023).

W przypadku ujawnienia zagrożenia lub przemocy seksualnej online działania powinny obejmować: rozmowę z dzieckiem w celu uzyskania informacji, zapewnienie wsparcia emocjonalnego, zabezpieczenie dowodów przestępstwa, zgłoszenie sprawy odpowiednim organom (Policja, administratorzy serwisów internetowych), ograniczenie kontaktu z potencjalnym sprawcą oraz wsparcie psychologiczne dla dziecka i rodziny (Kwaśnik, 2023). Należy również zwrócić uwagę na prawo do bycia zapomnianym w sieci, które pozwala ograniczyć dostępność intymnych materiałów w wyszukiwarkach internetowych (Kwaśnik, 2023).

Ponadto skuteczne przeciwdziałanie przemocy seksualnej dzieci wymaga systemowych działań edukacyjnych, obejmujących kampanie społeczne, programy edukacyjne i współpracę z instytucjami państwowymi i pozarządowymi (Heitzman i in., 2014; Sajkowska, 2017). Szkoła odgrywa tu rolę nie tylko edukacyjną, ale również interwencyjną, umożliwiając szybką reakcję na sygnały zagrożenia i minimalizując konsekwencje psychologiczne dla dzieci.

Współpraca z rodzicami i instytucjami pomocowymi

Skuteczna ochrona dzieci przed przemocą seksualną online wymaga ścisłej współpracy szkoły z rodzicami oraz instytucjami zewnętrznymi. Kluczowe znaczenie ma komunikacja na linii szkoła–rodzina, umożliwiająca szybkie reagowanie na sygnały ryzykownych zachowań. Istotną rolę odgrywają instytucje oferujące wsparcie i interwencję w sytuacjach kryzysowych, w tym: Dyżurnet.pl, Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży (116 111) oraz Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka (800 121 212) (Kwaśnik, 2023). Wiedza rodziców i nauczycieli na temat zagrożeń online jest niezbędna, a wsparcie edukacyjne oferują m.in. Akademia NASK, Safer Internet, kampania „Nie zagub dziecka w sieci”, „Nigdy byś się nie spodziewał”, Cybernauci i Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę.

Profilaktyka pierwszorzędowa obejmuje edukację dzieci, rodziców i profesjonalistów w zakresie zagrożeń w sieci oraz metod ich unikania. Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich (2020) została powołana w celu monitorowania postępowań sądowych, uczestniczenia w procesach karnych, kierowania wniosków do Prokuratora Generalnego oraz prowadzenia działań edukacyjnych i prewencyjnych. Ważne jest, by współpraca szkoły z komisją i instytucjami pomocowymi umożliwiała budowanie spójnej sieci wsparcia dla dziecka.

Edukacja dzieci w zakresie bezpieczeństwa online powinna obejmować zasady korzystania z internetu i mediów społecznościowych, rozpoznawania ryzykownych kontaktów, ochrony prywatnych danych, umiejętności odmawiania w sytuacjach

zagrożających bezpieczeństwu oraz komunikowania swoich granic. Całościowe kształcenie w obszarze rozwoju seksualności i relacji interpersonalnych wspiera odporność dzieci na manipulację i wykorzystywanie seksualne (BZgA, 2010; Kwaśnik, 2023).

Budowanie bezpiecznego środowiska szkolnego – profilaktyka i dobre praktyki

Tworzenie bezpiecznego środowiska szkolnego wymaga zarówno budowania kultury bezpieczeństwa, jak i systematycznych działań prewencyjnych. Istotne jest również wzmacnianie odporności psychicznej uczniów poprzez edukację w zakresie rozpoznawania zagrożeń, radzenia sobie w sytuacjach ryzykownych oraz kształtowania poczucia własnej wartości i pewności siebie. Programy edukacyjne powinny obejmować wiedzę o rozwoju dziecka i jego seksualności, a także umiejętności komunikacji, asertywności i odmowy w sytuacjach naruszających granice osobiste ucznia (BZgA, 2010; Kwaśnik, 2023).

Od wczesnych lat należy dzieciom przekazywać wiedzę o ich własnym ciele, w tym o tzw. strefach prywatnych, których ochrona jest obowiązkowa. Wypracowanie odpowiedniego słownictwa dotyczącego intymności oraz ustalenie jasnych granic pomaga przeciwstawiać się niebezpiecznym propozycjom, również w środowisku online. W okresie dorastania edukacja powinna uwzględniać różnice w rozwoju i postrzeganiu seksualności w zależności od płci, a także promować wartości, takie jak szacunek, empatia i odpowiedzialność w relacjach interpersonalnych (Kwaśnik, 2023).

W praktyce bezpieczeństwa online szkoła i rodzice mogą wspierać się narzędziami technologicznymi. Programy antywirusowe, zapory sieciowe, oprogramowanie filtrujące treści oraz narzędzia kontroli rodzicielskiej zwiększają bezpieczeństwo danych i ograniczają dostęp do nieodpowiednich stron, w tym pornograficznych. Edukacja dzieci w zakresie korzystania z mediów społecznościowych – m.in. ustawień prywatności, ochrony loginów i haseł oraz konsekwencji udostępniania intymnych materiałów – jest również istotna. Dodatkowo proste działania, jak zakrywanie kamerek internetowych, zmniejszają ryzyko przechwycenia obrazu przez osoby nieuprawnione. Takie połączenie edukacji i środków technicznych wspiera profilaktykę przemocy seksualnej online w środowisku szkolnym (Kwaśnik, 2023).

Nowy, realizowany jako nieobowiązkowy przedmiot „edukacja zdrowotna”, wprowadzony od roku szkolnego 2025/2026, obejmuje zagadnienia istotne z punktu widzenia przeciwdziałania przemocy seksualnej dzieci i młodzieży, w tym tematykę granic osobistych, relacji interpersonalnych, bezpieczeństwa w sieci oraz

świadomego korzystania z mediów społecznościowych (MEN, 2025; ORE, 2025). Program przewiduje naukę rozpoznawania ryzykownych sytuacji online, zasad zgody, wskazuje miejsca, w których dzieci mogą szukać wsparcia, a także obejmuje edukację dotyczącą zdrowia psychicznego, radzenia sobie ze stresem i presją rówieśniczą. Zakres ten może wspierać profilaktykę zarówno przemocy seksualnej w relacji dorosły–dziecko, jak i przemocy rówieśniczej, w tym z wykorzystaniem technologii cyfrowych.

Jednocześnie wdrażaniu przedmiotu towarzyszyła intensywna debata publiczna i spór polityczny, koncentrujące się głównie na kwestiach światopoglądowych, co mogło wpłynąć na społeczne postrzeganie programu oraz poziom uczestnictwa uczniów, przesuwając uwagę z jego merytorycznych i profilaktycznych założeń. W roku szkolnym 2025/2026 w zajęciach uczestniczyło około 30% uprawnionych uczniów (najwięcej w szkołach podstawowych – około 40%), co ogranicza skalę oddziaływania profilaktycznego. Przedmiot zastąpił WDŻ, w którym w ostatnich latach obserwowano systematyczny spadek frekwencji.

W Polsce funkcjonują różne inicjatywy edukacyjne i prewencyjne mające na celu ochronę dzieci przed zagrożeniami online, w tym przemocą seksualną, takie jak działania realizowane przez Polish Safer Internet Centre czy programy szkolne – np. GADKI, RÓWIEŚNICZY (Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, 2023). Przygotowywany Krajowy Plan Przeciwdziałania Przemocy Seksualnej wobec Dzieci na lata 2023–2026 obejmuje działania edukacyjne, kampanie informacyjne, wsparcie dla osób krzywdzonych w sieci oraz działania legislacyjne i interwencyjne (Biuro Rzecznika Praw Dziecka, luty 2024). Plan przewiduje m.in. tworzenie wykazu punktów specjalistycznej pomocy, upowszechnianie informacji o dostępnych formach wsparcia, konsultacje z dziećmi i młodzieżą, gromadzenie danych statystycznych oraz opracowywanie badań dotyczących przestępczości seksualnej wobec małoletnich, także w internecie. Został podzielony na sześć obszarów: politykę i zarządzanie, działania organów ścigania, wsparcie osób krzywdzonych i ich rodzin, profilaktykę ogólnospołeczną, przeciwdziałanie przestępczości w sektorze gospodarki i usług oraz etyczny przekaz medialny. Jego realizacja ma na celu skuteczniejszą ochronę dzieci i młodzieży oraz rozwój sieci pomocy dla pokrzywdzonych. Mimo to w Polsce nie istnieje jeden kompleksowy, ogólnopolski program profilaktyczny, koncentrujący się wyłącznie na przeciwdziałaniu przemocy seksualnej online, co wskazuje na potrzebę jego wprowadzenia i systemowego wdrożenia.

Kluczowe dla systemu przeciwdziałania przemocy i przestępczości seksualnej wobec dzieci w cyberprzestrzeni są krajowe organy ścigania i wymiar sprawiedliwości, w tym utworzone w strukturach Policji Centralne Biuro Zwalczania

Cyberprzestępczości (CBZC), które od 12 stycznia 2022 r. realizuje zadania w całym kraju, choć rozproszenie zadań w tym obszarze utrudnia stosowanie systemowych narzędzi technologicznych do weryfikacji treści audiowizualnych i wymiany informacji między jednostkami (Staciwa, 2024b).

Podsumowanie i wnioski

Przemoc seksualna online wobec dzieci wywołuje skutki zbliżone do przemocy offline, jednak dodatkowe czynniki, takie jak trwałość materiałów w sieci, szantaż i wtórna wiktyimizacja, nasilają poczucie winy i traumę. Dzieci często nie rozumieją zagrożeń i boją się zgłosić je dorosłym, nastolatki częściej rozmawiają o przemocy z rówieśnikami, a granica między światem online a offline szybko zanika, co sprawia, że przemoc pozostaje „niewidzialna” dla otoczenia.

Efektywna prewencja wymaga edukacji dzieci w zakresie bezpieczeństwa online, uświadamiania zagrożeń oraz wsparcia ze strony rodziny i szkoły. Działania profilaktyczne obejmują rozmowy o granicach i prywatności, naukę bezpiecznych zachowań online, stosowanie ustawień prywatności i kontroli rodzicielskiej oraz informowanie dzieci i młodzieży o konieczności zgłaszania niepokojących treści.

Doświadczenie wykorzystywania seksualnego w dzieciństwie pozostawia trwałe konsekwencje psychiczne, których nasilenie zależy od wieku dziecka, relacji ze sprawcą, czasu trwania nadużycia i otrzymanego wsparcia. Może też zwiększać ryzyko wystąpienia podobnych zachowań w dorosłości.

Ze względu na łatwy dostęp dzieci i młodzieży do treści seksualnych w internecie szczególnie narażone są one na *grooming*, *sexting* i cyberprzemoc. Konieczne jest wdrożenie ogólnokrajowego programu profilaktycznego opartego na badaniach naukowych, realizowanego od wczesnych etapów edukacji i wspieranego przez nauczycieli oraz specjalistów, aby uczyć bezpiecznych zachowań online, przeciwdziałać wykorzystywaniu seksualnemu i skutecznie reagować na cyberprzemoc.

E-mail autorki: k.nowicka-pasternak@consilia.com.pl

Bibliografia

- American Psychiatric Association (2013). *Desk Reference to the Diagnostic Criteria from DSM-5*. American Psychiatric Association.
- Badura-Madej, W. (2022). *Sygnaty wykorzystywania seksualnego wysyłane przez małoletnich*. W M. Cholewa, P. Studnicki (red.), *Wykorzystywanie seksualne osób małoletnich. Ujęcie interdyscyplinarne* (s. 27). Wydawnictwo Scriptum.
- Beisert, M. (2008). *Kazirodztwo: rodzice w roli sprawców*. Wydawnictwo Naukowe „Scholar”.
- Beisert, M. (2012). *Pedofilia. Geneza i mechanizm zaburzenia*. GWP.
- Beisert, M., Izdebska, A. (2012). *Wykorzystywanie seksualne dzieci. Krzywdzenie dzieci. Analiza zjawiska*. *Dziecko Krzywdzone*, 11(2), 48–66.
- Biuro Rzecznika Praw Dziecka (2022). *Rekomendacje dotyczące reagowania na przemoc rówieśniczą w szkołach i placówkach oświatowych*. <https://brpd.gov.pl>
- ECPAT Luxemburg (2016). *Terminology Guidelines for the Protection of Children from Sexual Exploitation and Sexual Abuse*.
- Finkelhor, D., Araji, S. (1986). Explanations of pedophilia: A four factor model. *Journal of Sex Research*, 22(2), 145–161.
- FDN (2014). *Proste rozmowy na trudne tematy*. Niepublikowany komunikat z badań przeprowadzonych dla Fundacji Dzieci Niczyje (obecnie Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę) przez Millward Brown.
- Gardner, M.J., Thomas, H.J., Erskine, H.E. (2019). Związek między pięcioma formami krzywdzenia dzieci a zaburzeniami depresyjnymi i lękowymi: przegląd systematyczny i metaanaliza. *Dziecko krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, 18(3), 117–156.
- GUS. (2015). *Spółeczeństwo informacyjne w Polsce w 2025 r.* <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika-spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne-w-polsce-w-2025-r-,1,19.html>
- Hanson, E. (2017). The impact of online sexual abuse on children and young people. *Online risk to children: Impact, protection and prevention*, 97–122.
- Heitzman, J.P., Lew-Starowicz, M., Pacholski, M., Lew-Starowicz, Z. (2014). Wykorzystywanie seksualne dzieci w Polsce – analiza badań 257 sprawców, którzy popełnili przestępstwa seksualne wobec małoletnich. *Psychiatria Polska*, 48(1), 105–120.
- Hamilton-Giachritsis, C., Hanson, E., Whittle, H., Beech, A. (2017). Everyone deserves to be happy and safe. A mixed methods study exploring how online and offline child sexual abuse impact young people and how professionals

- respond to it. <https://learning.nspcc.org.uk/research-resources/2017/impact-online-offline-child-sexual-abuse>
- Hamilton-Giachritsis, C., Hanson, E., Whittle, H., Alves-Costa, F., Pintos, A., Metcalf, T., Beech, A. (2021). Technology assisted child sexual abuse: Professionals' perceptions of risk and impact on children and young people. *Child Abuse & Neglect*, 119, 104651.
- Federalne Biuro ds. Edukacji Zdrowotnej w Kolonii (BZgA). (2010). *Standardy edukacji seksualnej w Europie. Podstawowe zalecenia dla decydentów oraz specjalistów zajmujących się edukacją i zdrowiem*. https://whocc.bioeg.de/fileadmin/user_upload/Dokumente/BZgA_Standards_Polish.pdf.
- Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę (2023). *Standardy ochrony dzieci w żłobkach i placówkach oświatowych* (K. Katana, A. Krawczak, U. Kubicka-Kraszyńska, K. Roguszczyńska, M. Skierkowska, A. Sotomska, oprac.). <https://www.fdds.pl>
- Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę (2024). *Wytyczne dla mediów na temat wykorzystywania seksualnego dzieci*. https://ecpat.org/wp-content/uploads/2022/11/WYTYCZNE_TERMINOLOGICZNE_ECPAT_FDDS_FINAL.pdf
- IBE (2015). *Opinie i oczekiwania młodych dorosłych (osiemnastolatków) oraz rodziców dzieci w wieku szkolnym wobec edukacji dotyczącej rozwoju psychoseksualnego i seksualności*. Raport z badania.
- Izdebska, A., Pilarczyk, K. (2019). Wykorzystanie seksualne dziecka. Wyniki Ogólnopolskiej diagnozy skali i uwarunkowań krzywdzenia dzieci. *Dziecko krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, 18(3), 68–97.
- Jabłonko, O. (2022). „W niewoli sieci” – współczesne zagrożenia dzieci i młodzieży. *Prace Naukowe Wyższej Szkoły Zarządzania i Przedsiębiorczości z siedzibą w Wałbrzychu*, 52(2), 43–59.
- Joleby, M., Lunde, C., Landström, S., Jonsson, L.S. (2020). „All of me is completely different”: Experiences and consequences among victims of technology-assisted child sexual abuse. *Frontiers in psychology*, 11, 606218.
- Joleby, M., Landström, S., Lunde, C., Jonsson, L.S. (2021). Experiences and psychological health among children exposed to online child sexual abuse – a mixed methods study of court verdicts. *Psychology, Crime & Law*, 27(2), 159–181.
- Kim, J., Talbot, N.L., Cicchetti, D. (2009). Childhood abuse and current interpersonal conflict: The role of shame. *Child Abuse & Neglect*, 33(6), 362–371.
- Kwaśnik, A. (2023). *Sexting i nagie zdjęcia: twoje dziecko i ryzykowne zachowania online: poradnik dla rodziców*. NASK – Państwowy Instytut Badawczy.
- Letourneau, E.J., Schaeffer, C.M., Bradshaw, C.P., Ruzicka, A.E., Assini-Meytin, L.C., Nair, R., Thorne, E. (2024). Responsible behavior with younger children: results

- from a pilot randomized evaluation of a school-based child sexual abuse perpetration prevention program. *Child Maltreatment*, 29(1), 129–141.
- Lew-Starowicz, Z. (1992). *Przemoc seksualna*. Ag. Wyd. Jacek Santorski and Co.
- Lew-Starowicz, Z. (2003). *Seks w sieci i nie tylko...* Wydawnictwo Medyczne.
- Ładna, A., Kamiński, K., Lange, R., Roślaniec, K., Jankiewicz, A., Błażej, M., Nawrot, M. (2025). *Agresja i przemoc seksualna w internecie*. NASK – Państwowy Instytut Badawczy.
- Machowska, E. (2015). „Sexting” jako ryzykowna forma ujawniania intymności w sieci. *Rzeszowskie Studia Socjologiczne*, 4, 50–60.
- Machowska, E. (2016). Cybergrooming jako ryzykowne relacje internetowe podejmowane przez dzieci i młodzież. *Pedagogika Katolicka*, 2, 116–122.
- Makaruk, K., Włodarczyk, J., Michalski, P. (2017). *Kontakt dzieci z pornografią*. Raport z badań. Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę.
- Makaruk, K., Drabarek, K., Popyk, A., Wójcik, S. (2023). *Diagnoza przemocy wobec dzieci w Polsce 2023*. Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę.
- McElvaney, R. (2015). Disclosure of child sexual abuse: Delays, non-disclosure and partial disclosure. What the research tells us and implications for practice. *Child Abuse Review*, 24(3), 159–169.
- Miedzik, M. (2014). *Diagnoza zjawiska przemocy i możliwości uzyskania pomocy w sytuacji doświadczania przemocy w percepcji dzieci i młodzieży*. Raport z badań. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.
- Międzynarodowa statystyczna klasyfikacja chorób i problemów zdrowotnych (ICD-10)* (1998). Uniwersyteckie Wydawnictwo Medyczne „Vesalius”.
- Ministerstwo Edukacji Narodowej (2025, 21 listopada). *Edukacja zdrowotna*. gov.pl. <https://www.gov.pl/web/edukacja/edukacja-zdrowotna>
- Ministerstwo Edukacji Narodowej (2025, 13 listopada). *Edukacja zdrowotna – pierwszy rok wdrażania przedmiotu w szkole*. gov.pl. <https://www.gov.pl/web/edukacja/edukacja-zdrowotna---pierwszy-rok-wdrazania-predmiotu-w-szkole>
- NASK (2016). *Treści pornograficzne z udziałem dzieci. Zarys problematyki*. NASK.
- Nowicka-Pasternak, K. (2025). Przemoc rówieśnicza a mediacje rówieśnicze – wsparcie budowania kultury dialogu w szkołach wprowadzających Standardy Ochrony Małoletnich. *Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, 24(4), 108–134.
- Ośrodek Rozwoju Edukacji. (2025, 18 sierpnia). *Edukacja zdrowotna – informacje*. ORE. <https://ore.edu.pl/2025/08/edukacja-zdrowotna-informacje/>
- Ożarowska, M. (2011). Wykorzystywanie seksualne dziecka: istota zjawiska, objawy, skutki. *Horyzonty Psychologii i Nauk o Człowieku*, 1.

- Pilarczyk-Parchanowicz, K. (2023). Wykorzystanie seksualne dziecka online. *Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, 22(3), 79–93
- Pilarczyk-Parchanowicz, K., Płonka, J., Izdebska, A. (2023). Wykorzystanie seksualne dziecka – wyniki Diagnozy przemocy wobec dzieci w Polsce 2023. *Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, 22(4), 81–115.
- Płonka, J. (2021). Wystarczy jedno kliknięcie – wykorzystywanie seksualne dzieci za pomocą technologii cyfrowych. *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze*, 605 (10), 41–52.
- Ronatowicz, W. (2014). Ryzykowne zachowania seksualne dzieci, młodzieży i młodych dorosłych w kontekście korzystania z technologii cyfrowych. *Rocznik Lubuski*, 40(1), 129–143.
- Sajkowska, M. (2002). Wykorzystywanie seksualne dzieci. Ustalenia terminologiczne, skala zjawiska, oblicza problemu społecznego. *Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, 1(1), 5–28.
- Sajkowska, M. (2017). Wykorzystywanie seksualne dzieci. *Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, 16(1).
- Skierkowska, M. (2025). Wyzwania i ustalenia dotyczące terminologii i elementów narracji przy opisywaniu problemu wykorzystywania seksualnego dzieci. *Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, 24(1), 29–58.
- Staciwa, K. (2024a). *Wykorzystywanie seksualne dzieci w cyberprzestrzeni*. Wydawnictwo Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości.
- Staciwa, K. (2024b). *System przeciwdziałania przemocy seksualnej wobec małoletnich w środowisku cyfrowym: opis i kierunkowe rekomendacje działań* [Ekspertyza]. Kancelaria Sejmu – Biuro Ekspertyz i Oceny Skutków Regulacji.
- Szwed, K. (2025). Obowiązek wprowadzenia standardów ochrony małoletnich w świetle art. 72 ust. 1 Konstytucji RP. *Studia Prawnoustrojowe*, (67).
- Warylewski, J. (2016). Przesłębstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności. W J. Warylewski (red.), *System Prawa Karnego* (s. 625–629). C.H. Beck: Instytut Nauk Prawnych PAN
- WeProtect Global Alliance. (2023). *Global threat assessment 2023: Assessing the scale and scope of child sexual exploitation and abuse online to transform the response*. <https://www.weprotect.org/wp-content/uploads/Global-Threat-Assessment-2023-English.pdf>
- World Health Organization (2019). *International Classification of Diseases 11th Revision (ICD-11)*. <https://icd.who.int/>
- Wojtasik, Ł. (2003). Pedofilia i pornografia w Internecie – zagrożenia dla dzieci. Raport z badań. *Dziecko krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, 2(4), 98–114.

- Wojtasik, Ł. (2014). Seksting wśród dzieci i młodzieży. *Dziecko krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, 13(2), 79–98.
- Wójcik, S., Makaruk, K. (2014). *Seksting wśród polskiej młodzieży. Wyniki badania ilościowego*. Fundacja Dzieci Niczyje.
- Wójcik, S. (2017). Zagrożenia dzieci i młodzieży w internecie. *Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, 16(1).
- Włodarczyk, J., Sajkowska, M. (2013). Wykorzystywanie seksualne dzieci. Wyniki Ogólnopolskiej diagnozy problemu przemocy wobec dzieci. *Dziecko krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, 12(3), 63–100.

Akty prawne

- Kodeks karny. (1997). *Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny* (Dz.U. 1997 nr 88 poz. 553 z późn. zm).
- Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich, Dz.U. z 2023 r., poz. 1304.
- Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich, Dz.U. 2016 poz. 862 z późn. zm.

Invisible Trauma in the Digital Age: Online Sexual Abuse of Children and Adolescents and the School's Role in Prevention

The article discusses online sexual abuse of children and adolescents, which constitutes one of the most serious yet least visible threats in today's digital world. It highlights the psychological consequences of online sexual violence and the resulting changes in the emotional, social, and academic functioning of children and adolescents. Both short-term and long-term psychological effects are presented, including symptoms of trauma and PTSD, depression, anxiety, disturbances in self-image, guilt, and shame, as well as potential consequences in adulthood. The article also examines warning signs observable in the school environment, ranging from social withdrawal and peer isolation to aggression, risky or self-harming behaviors, and educational difficulties. Particular attention is given to the role of schools and school professionals in emotional and sexual education, early detection of risks, crisis intervention, and collaboration with parents and support institutions. The importance of creating a safe school environment is emphasized as a key element in preventing online sexual abuse and providing effective support to children and adolescents who experience this form of violence.

Keywords:

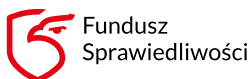
online sexual abuse; sexual abuse prevention; school role

Cytowanie:

Nowicka-Pasternak, K. (2026). Niewidzialna trauma w cyfrowym świecie – psychologiczne konsekwencje przemo cy seksualnej online u dzieci i młodzieży oraz rola szkoły w profilaktyce i interwencji. *Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, 25(2), 52–75.



Artykuł jest dostępny na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa–Użycie niekomercyjne–Bez utworów zależnych 3.0 Polska.



Sfinansowano ze środków Funduszu Sprawiedliwości, którego dysponentem jest Minister Sprawiedliwości